

خاطرات حجت الاسلام والمسلمین سید محمد مهدی
طباطبایی شیرازی

www.ketab.ir

سرشناسه:

عنوان و نام پدیدآور:

مشخصات نشر:

مشخصات ظاهری:

فروست:

شابک:

وضعیت فهرست نویسی:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

موضوع:

شناسه افزوده:

شناسه افزوده:

رده بندی کنگره:

رده بندی دیویی:

شماره کتابشناسی ملی:

طبایعی، محمد مهدی، ۱۳۱۵-۱۳۹۷.

خاطرات حجت الاسلام محمد مهدی طباطبایی شیرازی/ تدوین طاهره خدارحمی.

تهران: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۹۷.

۳۰۸ص.

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۰۸۲، خاطرات: ۱۴۳.

۲۶۰۰۰۰ زیال: 5-891-9 978 96۴

فیبا

طباطبایی -- سید محمد مهدی، ۱۳۱۵-۱۳۹۷ -- خاطرات

مجتهدان و علما -- ایران -- خاطرات

Ulama -- Iran -- Diaries'

مجتهدان و علما -- ایران -- سرگذشتنامه

Ulama -- Iran -- Biography'

ایران -- تاریخ -- انقلاب اسلامی، ۱۳۵۷ -- روحانیت

Iran -- History -- Islamic revolution, 1979 -- Clergy

خدارحمی، طاهره، ۱۳۶۱، گردآورنده

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات مرکز اسناد انقلاب اسلامی

DSR ۱۵۶۳/۹ ط ۱۵ ۱۳۹۷

۹۵۵/۰۸۲۴۰۹۲

۵۳۸۸۹۹۵

مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات

عنوان: خاطرات حجت الاسلام والمسلمین سید محمد مهدی طباطبائی شیرازی

تدوین: طاهر رحیمی

مصاحبه‌گر: مرتضی میرزایی

نوبت چاپ: اول، پاییز ۱۳۹۷

شمارگان: ۱۰۰۰ قیمت: ۶۰۰۰ تومان

حروف‌چینی و لیتوگرافی: مؤسسه فرهنگی هنری و انتشارات - مرکز اسناد انقلاب اسلامی

چاپ و صحافی: چاپخانه مرکز اسناد انقلاب اسلامی

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۱۹-۸۹۱-۵

ISBN: 978-964-419-891-5

کلیه حقوق این اثر برای ناشر محفوظ است.

نشانی: تهران، خیابان شریعتی، نرسیده به میدان قدس، روبه‌روی پمپ بنزین اسدی، پلاک ۱۹۵۴،

مرکز اسناد انقلاب اسلامی. صندوق پستی ۱۹۳۹۵/۳۸۹۶ تلفن: ۲۲۲۱۱۱۹۴ تلفکس: ۲۲۲۱۱۱۷۴

www.irdc.ir

فهرست مطالب

۱۳	..... مقدمه
۱۷	..... پیشگفتار
۲۱	..... فصل اول: پیشینه‌ی خانوادگی و تحصیلات
۲۳	..... پیشینه‌ی خانوادگی
۲۴	..... مهاجرت به مشهد
۲۵	..... جریان کشف حجاب
۲۶	..... ازدواج و فرزندان
۲۶	..... تحصیل در حوزه‌ی علمیه‌ی مشهد
۲۹	..... فصل دوم: آشنایی با جریان‌های سیاسی-مذهبی
۳۱	..... آشنایی با شهید نواب صفوی و عضویت در جمعیت فدائیان اسلام
۳۲	..... دستگیری در سن هفده سالگی
۳۴	..... شرکت در کانون نشر حقایق اسلامی
۳۵	..... سفری کوتاه به تهران
۳۵	..... مسافرت به نجف
۳۵	..... فوت آیت‌الله بروجردی و مرجعیت امام خمینی
۳۷	..... دیدار روحانیون قم با علمای حوزه‌ی علمیه‌ی مشهد

- ۳۸..... لایحه‌ی انجمن‌های ایالتی و ولایتی
- ۴۳..... حوزه‌ی علمیه‌ی مشهد
- ۴۵..... ارتباط با آیت‌الله کفایی و آیت‌الله میلانی
- ۴۸..... مسافرت آیت‌الله کاشانی به مشهد
- ۴۹..... آیت‌الله میلانی
- ۵۰..... توطئه علیه آیت‌الله کفایی
- ۵۰..... جریان‌های مختلف در حوزه‌ی علمیه‌ی مشهد در آستانه‌ی دهه‌ی ۴۰ شمسی
- ۵۱..... آثار فعالیت‌های سیاسی روحانیون حوزه‌ی علمیه‌ی مشهد
- ۵۳..... ارتباط آیت‌الله کفایی و شاه و حمایت برخی از علما از انتقال مرجعیت به نجف
- ۵۴..... ملاقات با آیت‌الله صدر و ادعای اعلیّت آیت‌الله سبزواری در سال ۱۳۴۰
- ۵۴..... حمایت آیت‌الله مهدی از مرجعیت امام خمینی
- ۵۸..... فعالیت سیاسی حزب بعد از شکست لایحه‌ی انجمن‌های ایالتی و ولایتی
- فصل سوم: شروع مبارزات مذهبی - سیاسی و اوج‌گیری مبارزات انقلابی در مشهد.. ۶۱
- ۶۳..... مجمع مبّغین و محدّثین
- ۶۵..... مجمع روحانیت مبارز مشهد
- ۶۷..... ارتباطات اعضای جامعه‌ی روحانیت مبارز در قم و مشهد
- ۶۹..... تلاش علمای مشهد برای آزادی امام
- ۷۱..... مهاجرت آیت‌الله میلانی به تهران در حمایت از امام
- ۷۲..... دستگیری مجدد و آزادی با وساطت عمادالاسلام بختیاری
- ۷۴..... پخش اعلامیه‌های امام خمینی در مشهد
- ۷۶..... تشکیل هیئت‌های مذهبی در مشهد
- ۷۸..... کمک‌های مالی به دانشجویان ایرانی خارج از کشور
- ۷۸..... فعالیت مردم مشهد در عرصه‌ی مبارزات انقلابی
- ۷۹..... اخطار امام به علما

۸۰.....	سید جلال‌الدین تهرانی.....
۸۱.....	سخنرانی در مشهد و ملاقات با سید جلال‌الدین تهرانی.....
۸۳.....	واگذاری زمین توسط شاه به برخی علما.....
۸۵.....	ملاقات با آقای حلبی.....
۸۹.....	فصل چهارم: امام در تبعید .....
۹۱.....	تشکیل جلسات انقلابیون در منزل محمدامین یزدی.....
۹۳.....	قتل ترور حسنعلی منصور.....
۹۷.....	سخنرانی آیت‌الله سید حسن قمی در مشهد.....
۹۸.....	درگیری با سرهنگ رضوی.....
۹۹.....	ممنوع‌المنبر شدن توسط ساواک.....
۱۰۱.....	برگزاری مناظر در مشهد و تغییر مجلد.....
۱۰۳.....	اعزام ترخانی به ترکیه جهت ملاقات با امام خمینی.....
۱۰۷.....	تلاش علما برای انتقال امام از قم به نجف.....
۱۱۵.....	مسافرت قاجاقی به عراق.....
۱۱۶.....	شرکت در جلسات درس امام خمینی.....
۱۱۶.....	روابط علمای نجف و امام خمینی.....
۱۱۹.....	فعالیت سیاسی شهید محمدباقر صدر در عراق.....
۱۲۰.....	سفر صابری، استاندار اصفهان به نجف.....
۱۲۰.....	ملاقات آیت‌الله حکیم با صابری.....
۱۲۲.....	انتقال اخبار صابری استاندار اصفهان به امام خمینی.....
۱۲۴.....	مکاتبه با امام خمینی.....
۱۲۶.....	جلسه‌ای برای چاپ کتاب حکومت اسلامی.....
۱۲۷.....	ملاقات امام خمینی با آیت‌الله حکیم.....
۱۲۸.....	فوت آیت‌الله حکیم و اعلام مرجعیت امام خمینی.....

- منابر اعلام‌کننده‌ی مرجعیت امام خمینی در سراسر کشور..... ۱۳۱
- چاپ رساله‌ی امام خمینی و توزیع آن در تهران..... ۱۳۴
- کتاب ملحقات توضیح‌المسائل امام خمینی..... ۱۳۶
- فصل پنجم: آیت‌الله شهید سعیدی..... ۱۳۷**
- مبارزات سیاسی شهید سعیدی..... ۱۳۹
- سرمایه‌گذاری آمریکا در ایران..... ۱۴۴
- شهادت آیت‌الله سعیدی..... ۱۴۷
- نحوه‌ی شهادت..... ۱۴۸
- برگزاری مراسم ختم شهید سعیدی..... ۱۵۰
- سرپرستی فرزندان شهید سعیدی..... ۱۵۱
- اطلاعیه‌ی امام خمین و اهدای کمک‌های مالی به خانواده‌ی شهید..... ۱۵۵
- ازدواج فرزندان شهید سعیدی..... ۱۵۷
- اعلام خبر شهادت آیت‌الله سعیدی توسط رادیو عراق..... ۱۵۸
- فصل ششم: خاطرات زندان و ارتباط با مجاهدین خلق..... ۱۶۱**
- کمک‌های مالی به خانواده‌های مجاهدین خلق..... ۱۶۳
- ملاقات با اعضای مجاهدین خلق و تحقیق درباره‌ی آنها..... ۱۶۴
- چاپ کتاب حکومت اسلامی و توزیع جزوه‌های امر به معروف و نهی از منکر..... ۱۶۷
- تحریم جشن‌های شاهنشاهی..... ۱۶۸
- دستگیری و انتقال به زندان اوین در سال ۱۳۵۰..... ۱۷۰
- اصطکاک گروه‌های مختلف در زندان..... ۱۷۱
- کمک‌های مالی آیت‌الله منتظری و آیت‌الله طالقانی به اعضای مجاهدین..... ۱۷۳
- دستگیری مجدد و انتقال به زندان قصر..... ۱۷۴
- مخالفان و موافقان مجاهدین خلق در بیرون از زندان..... ۱۷۶
- برگزاری جلسات دینی در زندان قزل‌قلعه..... ۱۷۷

۱۷۸.....	خاطرات زندان
۱۷۹.....	شکجه‌ها
۱۷۹.....	گسترش دین‌گرایی در زندان
۱۸۰.....	شهادت آیت‌الله غفّاری
۱۸۲.....	تأمین مخارج خانواده در طول دوران زندان
۱۸۵.....	انحرافات سازمان مجاهدین خلق
۱۸۶.....	رباطات بین گروه‌های مذهبی و غیرمذهبی
۱۸۷.....	عامل جدایی گروه‌های مذهبی و غیرمذهبی
۱۸۹.....	قدرت گرایش مذهبی‌ها و تغییر رویه‌دادن کمونیست‌ها
۱۹۵.....	علی صمدی
۱۹۶.....	نظرات ابوالحسن بنی‌صدر
۱۹۹.....	فصل هفتم: در آستانه‌ی پیروزی انقلاب
۲۰۱.....	مخالفت روحانیت با نظریات دکتر خمینی
۲۰۴.....	فوت دکتر شریعتی و اطلاعیه‌ی امام خمینی
۲۰۵.....	برگزاری مراسم ختم دکتر شریعتی؛ روحانیت و مخالفان ایشان
۲۰۷.....	جلسات انصارالحسین
۲۰۸.....	شهادت حاج آقا مصطفی خمینی، پیامدها و تأثیرات آن بر نسل مردمی
۲۱۰.....	دعوت امام خمینی به ایران
۲۱۲.....	برخی وقایع در آستانه‌ی پیروزی انقلاب
۲۱۴.....	اوج‌گیری مبارزات
۲۱۵.....	جشن تولد شاه
۲۱۷.....	اعتصابات
۲۱۸.....	تشکیل جلسات انقلابی در تهران
۲۲۱.....	نماز عید فطر

۲۲۲.....	مسافرت سید جلال تهرانی به پاریس.....
۲۲۳.....	سفر به پاریس، اعضای دفتر و نزدیکان امام در نوفل لوشاتو.....
۲۲۵.....	مواضع امام در مورد تشکیل حکومت جدید.....
۲۲۷.....	تشکیل کمیته‌های انقلاب.....
۲۲۹.....	فصل هشتم: فعالیت‌ها، مشاغل و پست‌های قضایی بعد از انقلاب اسلامی.....
۲۳۱.....	دادگاه انقلاب.....
۲۳۲.....	صدی شغل قضاوت در دادگاه اصناف.....
۲۳۴.....	دایره مبارزه با منکرات.....
۲۳۸.....	تفویض است دادستان کل دادگاه انقلاب مازندران.....
۲۳۹.....	حل غائله کربلا در ترمین صحرا.....
۲۴۴.....	بازگشت از مازندران و تشکیل دادگاه مبارزه با منکرات.....
۲۴۶.....	مخالفت با نحوه ی عملکرد کمیته‌های انقلاب و دادگاه مبارزه با مواد مخدر.....
	دستور آقای ربانی املشی مبنی بر سنود مکالمات تلفنی و مخالفت امام با این
۲۴۹.....	مسئله.....
۲۵۱.....	ریاست دادگاه شهرداری.....
۲۵۳.....	واگذاری زمین طبق قوانین جدید و مبارزه با زمین خوری.....
۲۶۳.....	تصاویر.....
۲۷۵.....	کتابنامه.....
۲۷۹.....	نمایه.....

مقدمه

یکی از منابع و مآخذ مورد استفاده در تدوین تاریخ، خاطره‌های اشخاص است. هر شخصی دارای تجربه‌ای است که می‌تواند آن را در قالب خاطره روایت کند و به نوشتار درآورد. خاطره، وقایع گذشته است که شخص آن را دیده یا شنیده و بخشی از محفوظات ذهن است که چون از برجستگی و ویژگی خاصی برخوردار بوده، شایستگی ثبت و ماندگاری در ذهن را یافته است. خاطره سوانح، رویدادها و حتی سیر عادی زندگی روزمره است که با گذشت زمان، در قسمتی از ذهن مانده و نگارنده آن را به نیاز شخص قابل یادآوری است. با وجود گذشت زمان تاریخی وقایع، بخشی از وقایع که نقش مهمی در زندگی افراد داشته‌اند همواره در ذهن زنده اند، گرچه شرح دقیق و کامل آن و میزان یادآوری و ذکر جزئیات در افراد مختلف متفاوت است. برحسب خاطره‌نویسی را در معنای عام آن، نه تنها یادآوری و نگارش دیده‌ها، بلکه شنیده‌ها را شامل می‌شود. به علاوه بر زمان و مکان وقوع خاطره، به ارزیابی چگونگی وقوع آن نیز می‌پردازد. باید توجه داشت که به خاطرات باید با دیدی احتیاط نگاه کرد و اصول و معیارهای نقد تاریخی را به‌دقت در استفاده از آن به‌کار بست و از قابل‌اعتماد بودن آنها مطمئن شد.

از پایان قرن هفدهم میلادی، استفاده از خاطرات شخصی گروه‌های متعدد اجتماعی به‌عنوان نمونه داده‌های تاریخی مورد توجه محققان قرار گرفت. در فرهنگ ایرانی-اسلامی، از قرون میانه، سفرنامه‌نویسی به‌عنوان شکلی از خاطره‌نگاری مرسوم بوده و نمونه‌های بارزی از آن در ادوار گوناگون تاریخی می‌توان برشمرد. در تاریخ معاصر ایران، با توجه به تحولات مهم، نهضت‌ها و قیام‌های مردمی علیه استبداد داخلی و استعمار خارجی به‌خصوص انقلاب

اسلامی که این تلاش‌ها را به‌ثمر رساند، ثبت وقایع از زبان شاهدان عینی رویدادها حائز اهمیت می‌باشد.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی با توجه به این ضرورت بخشی از فعالیت‌های خود را به ضبط، تدوین و انتشار خاطرات شخصیت‌های دخیل در وقایع انقلاب اسلامی اختصاص داده است تا منابع دست اول در اختیار پژوهشگران تاریخ معاصر ایران و تاریخ انقلاب اسلامی قرار گیرد.

انقلاب اسلامی همان‌گونه که محصول فعالیت‌های گسترده‌ی گروه‌ها و اقشار مختلف جامعه است، باید از زبان افرادی متفاوت و متعدد نیز بازگو شود تا علاوه بر دسترسی جامع‌تر به حقیقت وقایع، چگونگی و زوایای گوناگون وقایع نیز پدیدار شوند.

خاطرات حجت الاسلام والمسلمین سید محمد مهدی طباطبایی شیرازی که در این راستا منتشر می‌شود، اضرعانی سومینی از جریان انقلاب در شهرهای قم، مشهد و تهران که اصلی‌ترین کانون‌های انقلاب به‌شمار می‌آید، در اختیار ما قرار می‌دهد.

ایشان تحصیلات خود را در حوزه‌های عامیه‌ی قم و مشهد سپری و از ابتدا در صف مبارزین نهضت اسلامی به رهبری امام خمینی قرار گرفت. وی همچنین از قدیمی‌ترین شاگردان امام (ره) به‌شمار می‌آید. در مشهد با اکثر عامای آن منطقه آشنایی و ارتباط داشت عضویت در مجمع مبلغین و سپس مجمع روحانیت مبارز از جمله فعالیت‌های مهم و اساسی ایشان در عرصه‌ی مبارزات مذهبی و سیاسی بوده است. بارها دستگیر و زندانی شد. روایتی دست اول از وقایع و تحولات دوران مبارزه همچون ترور حسن‌علی منصور (عامل اجرایی تصویب کاپیتولاسیون و تبعید امام)، چگونگی شکل‌گیری، تکوین، رشد و شکوفایی نهضت اسلامی در مشهد، فعالیت‌های مذهبی و فرهنگی در حوزه‌ی علمیه‌ی مشهد، مسائل درونی زندان و اعضای سازمان مجاهدین خلق در زندان در اختیار ما قرار می‌دهد. نسبت فامیلی آقای طباطبایی با آیت‌الله شهید محمدرضا سعیدی خراسانی به فعالیت‌ها و مبارزات وی شدت بیشتری داد و اطلاعات ارزشمندی درباره‌ی ایشان ارائه داده است. با اوج‌گیری انقلاب و هجرت امام به پاریس، وی نیز به نوفل‌لوشاتو رفت و پس از دیدار با رهبر انقلاب خدمت خود را در راه نهضت اسلامی ادامه داد. پس از بازگشت امام به وطن وی نیز به خدمت

ایشان درآمد و فعالیت‌های خود را در کمیته و دادگاه‌های انقلاب متمرکز نمود. حجت‌الاسلام طباطبایی پس از پیروزی انقلاب اسلامی مسئولیت‌های متعددی از جمله نمایندگی امام در دادسرا و دادگاه انقلاب، قضاوت در دادگاه‌های اصناف، مبارزه با منکرات، شهرداری و دادستانی کل دادگاه انقلاب مازندران را برعهده گرفت. وی در دوره‌های دوم و هفتم انتخابات مجلس شورای اسلامی به‌عنوان نماینده‌ی مردم مشهد و تهران به مجلس راه یافت. مرکز اسناد انقلاب اسلامی ضمن تشکر از حجت‌الاسلام‌والمسلمین سید محمد مهدی طباطبایی شیخ‌الذی داوی محترم خاطرات و از جناب آقای مرتضی میردار معاون محترم تاریخ شفاهی، سار آفای حسین کاوشی مدیر محترم گروه خاطرات و کلیه‌ی همکاران مرکز اسناد انقلاب اسلامی که در آماده‌سازی و انتشار این اثر نقش داشته‌اند، تشکر و قدردانی می‌نماید.

مرکز اسناد انقلاب اسلامی

پیشگفتار

شروع نخست امام خمینی (ره) و آغاز منازعه‌ای جدی میان هویت غرب‌زده با هویت‌جویی شیعی و به تعبیری شرح - یادگامی ملت مسلمان ایران از سرمایه‌های درونی خود و بازیابی دستاوردهای فکری تاریخی جریان عقلانیت شیعی در جامعه‌ی ایران، انقلاب اسلامی را به‌وجود آورد. شناخت روند جریان انقلاب اسلامی و مقاصد آن و کسانی که آن را به‌وجود آوردند از جمله مسائل در تحلیل نهضت اسلامی ایران و انقلاب اسلامی است. نهضت امام از بطن جامعه‌ی دینی ایران یعنی حلقه‌های علم‌های علم شروع شد و از اولین شعارهای آن مقابله با استعمار بود. از این‌رو خاطرات روحانیان و علمایی که از نزدیک با امام خمینی و دیگر مراجع تقلید ارتباط داشتند و در بسیاری از رویدادها و وقایع سیاسی در کنار آنها قرار داشته‌اند، یکی از منابع مهم و باارزش برای شناخت تحولات سیاسی و جامعه‌ی ایران محسوب می‌شود. علما و روحانیون و وعاظ مذهبی در گسترش و تبلیغ اندیشه‌ی سیاسی امام خمینی در نقاط مختلف کشور نقش اساسی ایفا کردند. به‌گونه‌ای که بدون وجود چنین شبکه‌ی منسجمی از مبلغان اندیشه‌ی سیاسی امام، فراگیر شدن قیام و انقلاب در سراسر کشور با مشکل مواجه می‌شد. در جریان این انقلاب اصیل اسلامی بسیاری از شخصیت‌ها و افراد با تعلقات دینی و مذهبی مبارزات و فعالیت‌های حساس و درخور توجهی داشته‌اند.

یکی از این شخصیت‌های مبارز حجت‌الاسلام سید محمد مهدی طباطبایی می‌باشد که به امر وعظ و تبلیغ مبانی فکری امام خمینی در مراکز و مساجد پرداخته است. ایشان در شهر رفسنجان به‌دنيا آمد و تحصیلات خود را در حوزه‌های علمیه‌ی قم و مشهد به پایان رسانید. وی در مبارزات سیاسی دهه‌ی چهل به‌ویژه در نهضت اسلامی، که با قیام تاریخی ۱۵ خرداد

۴۲ به رهبری امام خمینی صورت گرفت، حضور داشت و از قدیمی ترین یاران و شاگردان امام (ره) به شمار می آید. ایشان در طی این سال ها به همراه شهید هاشمی نژاد به مبارزه علیه شاه پرداخت. عضویت در مجمع مبلغین و سپس مجمع روحانیت مبارز از جمله فعالیت های مهم و اساسی ایشان در عرصه ی مبارزات مذهبی و سیاسی بوده است؛ فعالیت ها و مبارزات سیاسی که بارها منجر به دستگیری و زندانی شدن ایشان گردید. پس از تبعید امام خمینی برای ملاقات ایشان به نجف رفت و پس از بازگشت از عراق دستگیر و زندانی شد. ایشان در -اطرات خود ضمن بیان سرگذشت شخصی خویش وقایع مهم دهه ی چهل را بازگو کرده و روایتی نوین از ترور حسنعلی منصور، عامل اجرایی تصویب کابیتولاسیون و تبعید امام، بازگو کرده است. وی همچنین چگونگی شکل گیری، تکوین، رشد و شکوفایی نهضت اسلامی در شهر را بیان ساخته و از فعالیت های مذهبی و فرهنگی در حوزه ی علمیه ئ مشهد سخن به میان آورده و در عین حال خواننده را با بنیانگذاران و زعامداران این حوزه و فعالیت های سیاسی و فرهنگی آن آشنا می سازد. مسائل درونی زندان، بیان مسائلی راجع به اعضای سازمان مجاهدین خلق، در زندان و دادگاه های ایشان در این زمینه، وضعیت و نحوه ی تقابل نیروهای مذهبی و غیرمذهبی و فضای جاکم بر آنها از دیگر مباحث اصلی این اثر می باشد. نسبت فامیلی که آقای طباطبایی با آید الله شهید محمدرضا سعیدی خراسانی یافت، به فعالیت ها و مبارزات وی شدت بیشتری داد و از این رهگذر وی در جریان مبارزات و مجاهدات آن مجاهد نستوه واقع شده و اطلاعات ارزشمند و خاطرات پراهمیتی از آن شهید در سینه دارد. با اوج گیری انقلاب و هجرت امام به پاریس، وی نیز به نوفل لوشاتو رفت و پس از دیدار با رهبر انقلاب خدمت خود را در راه نهضت اسلامی ادامه داد. پس از بازگشت امام به وطن وی نیز به خدمت ایشان درآمد و فعالیت های خود را در کمیته و دادگاه های انقلاب متمرکز نمود. حجت الاسلام طباطبایی پس از پیروزی انقلاب اسلامی مسئولیت های متعددی از جمله نمایندگی امام در دادسرا و دادگاه انقلاب، قضاوت در دادگاه های اصناف، مبارزه با منکرات و شهرداری و دامستانی کل دادگاه انقلاب مازندران را برعهده گرفت. وی در دوره های دوم و هفتم انتخابات مجلس شورای اسلامی به عنوان نماینده ی مردم مشهد و تهران به مجلس راه یافت. هم اکنون ایشان یکی از نویسندگان و سخنرانان برجسته ی تهران

می‌باشد که به تألیف تقریرات درس آیت‌الله میلانی و حاج شیخ هاشم قزوینی نیز اشتغال دارد. ایشان معمولاً در مناسبت‌های گوناگون، در برنامه‌های تلویزیونی صداوسیما ایران به بحث‌های اخلاقی می‌پردازد. آنچه در این مجموعه تدوین و گردآوری شده است حاصل ۱۵ جلسه مصاحبه‌ی مرکز اسناد انقلاب اسلامی با حجت‌الاسلام طباطبایی می‌باشد که در ۸ فصل تدوین گردیده است. خاطرات ایشان بیانگر گوشه‌ای از تاریخ مستند انقلاب اسلامی ایران می‌باشد. تدوین‌گر در این اثر سعی کرده است با بهره‌گیری از متن مصاحبه‌های ایشان و در کنار آن استاده از سایر منابع موجود و قابل دسترسی برخی زوایای تاریخ انقلاب اسلامی را برای پژوهشگران و محققان این مقطع تاریخی روشن سازد.

طاهره خدارحمی

بهار ۹۴